

Stratygrafia sekwencyjna utworów dolnej i środkowej jury rejonu Częstochowy

Grzegorz Pieńkowski

Utwory dolnej jury zostały opisane w oparciu o 11 pełnordzeniowanych otworów wiertniczych. Utwory dolnej jury są silnie zredukowane — brak jest osadów hetangu i synemuru, utwory pliensbachu i toarku mają mniejszą miąższość niż w Bruździe Środkowopolskiej. Datowania oparte są na megasporach, a także znaleziskach dinocyst (Barski i Leonowicz, 2002). Brak osadów hetangu i synemuru jest zapewne wtórny i wynika z erozji zachodzącej kilkakrotnie przed pliensbachem. Utwory pliensbachu zdefiniowano formalnie jako formację blanowicką. Reprezentuje ona złożoną czasowo i przestrzennie mozaikę systemów depozycyjnych kontynentalnych (rzecznych i jeziorno-bagiennych) oraz marginalno-morskich. Utwory marginalno-morskie zostały udokumentowane znaleziskami faunistycznymi (*Cardinia phillea* d'Orbigny) i ichnologicznymi. W obrębie pliensbachu wyróżniono 3 sekwencje depozycyjne. Są one ciasno nałożone na siebie, ulegają też bocznym wyklinowaniom. Najbardziej pomocne przy ich wyróżnieniu były powierzchnie maksymalnego zalewu i ich odpowiedniki. Odpowiedniki te wiążą się z lokalnym złożem węgla rejonu Bolesławca, które utworzyło się na torfowiskach typu wysokiego. Utwory toarku mają znacznie szersze rozprzestrzenienie i ich wykształcenie jest zbliżone do bruźdy środkowopolskiej, aczkolwiek ich miąższość

jest zredukowana. Wyróżniono dwie formacje: ciechocińską i borucicką. Formacja ciechocińska wykształcona jest typowo jako szarozielone mułowce i heterolity z wkładkami piaskowców i utworzyła się w systemie depozycyjnym szerokiego zbiornika brakicznego typu zatoki/laguny. Wyróżniono w jej obrębie jedną sekwencję depozycyjną, ale zawiera ona wyraźnie wyodrębnione parasekwencje, z których dwie najniższe odpowiadają dwóm wyraźnym epizodom transgresywnym, korelowalnymi z basenem niemieckim. Obecność *Diplocraterion paralellum* potwierdza okresowo morski charakter zbiornika. Górny toark reprezentuje formacja borucicka, reprezentująca rzeczne, podrzędnie jeziorno-bagienne i deltowe systemy depozycyjne, w obrębie której wyróżniono dwie sekwencje depozycyjne. Wszystkie sekwencje dolnojurajskie powiązane z sekwencjami basenu polskiego i zachodnioeuropejskiego.

Przedstawiono wstępną charakterystykę systemów depozycyjnych nadległych utworów klastycznych jury środkowej podścielających ility rudonośne górnej części górnego bajosu, znanych jako warstwy kościeliskie. Reprezentują one złożoną architekturę depozycyjną charakteryzującą się dużą zmiennością facji i systemów depozycyjnych — od morskich udokumentowanych amonitami i mikrofauną otwornicową po grubookruchowe facje rzeczne i plażowe. Obecność utworów aalenu jest problematyczna, wydaje się że najczęściej utwory te są zerodowane w wyniku wielkiego obniżenia poziomu morza na granicy aalen/bajos — niezgodność śródki-meryjska. W obrębie utworów piaszczystych, podrzędnie heterolitycznych można wstępnie wydzielić 2 sekwencje depozycyjne z powierzchniami maksymalnego zalewu, o wyraźnej progradacyjnej architekturze depozycyjnej nad tymi powierzchniami. Ich datowanie należy przeprowadzić w oparciu o przewodnią faunę, co nie jest proste z powodu nie zawsze precyzyjnej lokalizacji kluczowych znalezisk faunistycznych.